

Tar Sándor

író, szociográfus, fegyver-, lőszer- és robbanóanyag-technikus
(Hajdúsámson, 1941. április 5–Debrecen, 2005. január 30.)

A huszadik század egyik legnagyobb, legkarakteresebb magyar írójának talán léteznie sem lett volna szabad. Mert kínos, kínos... nagyon kínos. Élete, de még életműve is csupa olyan ellentmondáson alapul, amelyre – meglehet – ma sem szívesen emlékezünk. Tar, a móríci prózahagyomány korszerűsítője azon kevés munkás- (szegényparaszt származású) írókhoz tartozott, akiket az 1989 utáni irodalmi kánon sem ítelt hallgatásra vagy feledésre. Tar a szocializmus éve alatt sajátos „szocialista” egzisztenciát teremtett: 1992-es elbocsátásáig a debreceni Medicor műszerésze volt. Egy ellenzéki értelmiségi kör fedezte fel tehetségét és méltatta először művészetét.

1976-ban megnyerte a Mozgó Világ szociográfiai pályázatának első díját, értelmiségi barátai, értelmiségi pártfogói lettek, ám Tar nem találta a helyét a pesti művészvilágban. (Hogy „jőveői” iránti ellenérzései mennyire túlműtettek a szokásos, a késő szocializmusban már meghaladottnak hitt osztály-előítéleteken, arra csak a később kirobbant ügynökügy világít rá.)

A kilencvenes években – miközben a „gyárból” való elbocsátását, ahogy vélhetően a szocializmus összeomlásának a módját is személyes tragédiaként élte át – Tar írói pályája felível. A szabad-függő beszédmód továbbfejlesztésével új narrációs technikát dolgoz ki, kísérletező kedvét bizonyítja, hogy továbbgondolja-átalakítja a keretes novellagyűjtemény és a hard-boiled detektívregény hagyományait (*A mi utcánk*, 1995; *Szürke galamb*, 1996) költői, mégis tragikusan groteszk képet festve ezzel a rendszerváltás utáni Magyarországról, különösen Kelet-Magyarországról. Tar a kilencvenes évek írói közül szinte egyedülként küszködött a perifériára szorítottak, a vesztesek, a senkinek-sem-fontosak tragédiáival. Ám irodalmi pályájának a csúcán – éppen a Frankfurti Könyvfesztiválra készülvén – „robbant a bomba”. Tar lelepleződött: kiderült, 1978-tól a III/III-as ügyosztály besúgójaként tevékenykedett, és elsősorban értelmiségi pártfogóiról jelentett.

Miközben mindenki a „töredelmes megbánására” várt, Tar, az „áruló” – tudtommal egyedülként az ily módon leleplezett írók, irodalmárok közül – teljesen visszavonult az irodalmi életből. Megosztotta hősei, a leszakadók, a senkinek-sem-fontosak életét, és (magát jellemzően nem írónak, hanem „munkanélkülinek” aposztrofálva) írta, egyre írta a feketébbnél feketébb, riasztóan szép, az irodalmi minimalizmust a posztmodern felé tágító novelláit. (Későbbi novelláskötetei: *Nóra jön*, 2000; *Az alku*, 2004; *A térkép szélén*, 2003.) A Magyar Hírlapban „lebukása” után is rendszeresen közölt, ott megjelent publicisztikai a rendszerváltás plebejus kritikájának is tekinthetők. Interjúiban Tar maga is sokat tett a személye körül kialakuló legendák sokaságáért. Beszervezésének körülményeiről több verziót is készen tartott, célozgatott „elsüllyesztett” kézira-

taira (ez legenda), ahogy műveletlenségére, iskolázatlanságára. (Ámde természetesen legenda ez is: Tar nemcsak kísérletező kedvű, hanem roppant érzékeny, olvasott, a transzcendens iránt is fogékony, sokfelé tájékozódó író is volt.)

Az irodalmi közvélemény már megbocsátott Tarnak: *szegény Tar maga is áldozat... szegény Tar, szerencsére csak a szöveg számít...* Pedig Tar nemcsak ragyogó, a mai kortárs prózát inspiráló életművét (s benne a realizmus és a népi irodalom sajátosan átértelmezett hagyományát) hagyta ránk, hanem zavarba ejtő, kínos, a prózájához hasonlóan a XX. század legellentmondásosabb történéseihez kapcsolódó életútját is. Talán egyszer képesek leszünk a művészetét ezek között a zárójeltek között is értelmezni.

Bánki Éva

MÉLTÓ HELYSZÍN FELÚJÍTOTT HELYSÉGEK

A Magyar Kultúra Alapítvány épülete a Budai Várban, a Mátyás-templom és a Hotel Hilton szomszédságában található.

Díszlépcsőházunkat restauráltuk. A II. világháború óta először most az eredeti állapotot állítottuk helyre: a krémszínű falakon, a bordák mentén színes, növényi ornamentikájú díszítőfestés motívumai láthatók. 2010-ben a Zsolnay-kerámiák is megújultak.

Kongresszus, konferencia, fogadás, szeminárium, esküvő, tanácskozás, bál, kiállítás, vásár, hangverseny... Szállás 9.000,- Ft/főtől: az épületben lévő, kétszintes Hotel Kulturinnov** szállodánkban. Üdülési csekket elfogadunk.

SZAKSZERŰ SZERVEZÉS – MÉRVADÓ REFERENCIÁK

MAGYAR KULTÚRA ALAPÍTVÁNY

HOTEL KULTURINNOV**

1014 Budapest, Szentháromság tér 6.
Tel: (36-1) 224-8100 Fax: (36-1) 375-1886
mka@mka.hu • www.mka.hu

MAGYAR–MAGYAR PÁRBESZÉD

Régiók és kultúrák találkozása, Kárpát-medencei Napok, Mézes-napok, Budavári Mosolynapok, Költészet Napja, Sárospataki Diákok Budapesti Egyesülete, Borsod-Abaúj-Zemplén Megye Budapesti Baráti Köre, Ausztrália Magyar Baráti Köre, Magyar Emlékekért a Világban Egyesület, Hazatérők Panoráma Világklubja, Karikatúra Művészeti Fesztivál, Józsa Judit kerámiaszobrász tárlatai, Napút-rendezvények, számos előadás, kiállítás, hangverseny, találkozó, képzés, konferencia...

Tájékoztató: Dr. Koncz Gábor Ph.D. igazgató, Bába Szilvia értékesítési vezető és bármely ügyeletes munkatárs.

Nyolevankilenc jeles hetvenes

Január Bańcerowski Janusz, Félix László, Málnay Levente,
Ambrus Éva, Ernyey Gyula, Tóth Béla

Február Bernáth Árpád, Szakolczay Lajos, Kapronczay Károly,
Pauer Gyula

Március Medveczky Ilona, Petényi Katalin, Kamarás István OJD,
Marosi Gyula, Kiss Antal, Richly Zsolt, Bitskey István

Április Kupa Mihály, Zsigmond Attila, Tomka Miklós,
Hollósi Frigyes, Harsányi Frigyes, Szabó Győző

Május Winkler Gábor, Haumann Péter, Veres Péter, Erdős André,
Esztergályos Károly, Koncz Árpád

Június Kis Pintér Imre, Kő Pál, Bágyoni Szabó István, Ács Margit,
Galántai György, Geszler Mária Garzuly, Buzinkay Géza

Július Kovács P. József, Horváth Alice, Horváth György,
Mesterházi Márton, Péntek János, Meszléry Judit, Hegedűs Imre János,
Ágh Attila, Medveczky Ádám, Vigh László, Payer András

Augusztus Gyarmathy Ágnes, Kovács Lóránt, Vén Zoltán,
Búsi Lajos, Bagdy Emőke, Vicsek Károly, Vukán György, Kopcsik Lajos,
Ács Jenő, Medgyasszay László

Szeptember Babarczy László, Surján László, Csíkszentmihályi Péter,
Bolberitz Pál, Szántó Erika, Bráda Tibor, Balogh Gyula Bogumil,
Bócz Mara, Vagyóczky Károly, Münz András, Pálóczi Horváth András

Október Komáromi Gabriella, Büky László, László Bandy,
Bikácsy Gergely, Salamon Konrád, Jankovics Marcell, Csikos Sándor

November Dózsa Imre, Kuchta Klára, Jeszenszky Géza, Eszes Máté,
D. Molnár István, Kovács Kálmán, Korzenszky Richárd

December Thirring Viola, Göbolyös Márta, Botos Katalin,
Bohus Zoltán, Sólyom-Nagy Sándor, Bibó István, Tordai Teri

Ára: 1490 Ft. Előfizetés: 5000 Ft.

Előfizethető személyesen valamennyi postán és a kézbesítőknél, a Magyar Posta Zrt.

(1) 303-3440-es faxszámán, a hirlapelofizetes@posta.hu e-mail-címen,
valamint a szerkesztőségben.

A Napút elérhető az interneten: <http://www.napkut.hu>

Számlaszám: OTP 11713005-20381185

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Folyóiratunk megjelenését
a Nemzeti Kulturális Alap
és a Nemzeti Civil Alapprogram
támogatja.